

Құрылтайшы:
«ҚҰҚЫҚТЫҚ МИССИЯ» ҚОҒАМДЫҚ ҚОРЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАН КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ КЛУБЫ

Учредитель:
ОБЩЕСТВЕННЫЙ ФОНД «ПРАВОВАЯ МИССИЯ»
МЕЖДУНАРОДНЫЙ КАЗАХСТАНСКИЙ КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ
КЛУБ

Founder:
PUBLIC FOUNDATION «LEGAL MISSION»
INTERNATIONAL KAZAKHSTAN CRIMINOLOGY CLUB

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҒЫЛЫМЫ МЕН ӨМІРІ
НАУКА И ЖИЗНЬ КАЗАХСТАНА
SCIENCE AND LIFE OF KAZAKHSTAN

Халықаралық ғылыми - көпшілік журнал
Международный научно-популярный журнал
International popular-science journal

№3 (38) 2016

Бас редактор — Е. О. Алауханов
«Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері», заң ғылымдарының докторы, профессор

Главный редактор — Алауханов Е. О.
«Заслуженный деятель Казахстана», доктор юридических наук, профессор

Editor-in-chief — Alaukhanov Y. O.
«Honored Worker of the Kazakhstan», Doctor of Law, professor

Астана 2016

Рыскалиев Даулет Уразғалиевич

заң ғылымдарының магистрі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасының
аға оқытушысы, e-mail: r.daulet@mail.ru

Сағынғалиев Даурен Наурызбаевич

Заң факультетінің магистранты
e-mail: dauren_sagingaliev@mail.ru

ҚЫЗМЕТКЕРДІҢ ӨМІРІНЕ, ДЕНСАУЛЫҒЫНА КЕЛТІРІЛГЕН ЗИЯНДЫ ӨНДІРУДІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ СҰРАҚТАРЫ: ТАЛДАМАЛЫҚ АСПЕКТІДЕ

Түйін. Мақалада қызметкердің өміріне, денсаулығына келтірілген зиянды өндірту, сонымен қатар, мақаланың мазмұнына байланысты еңбек және азаматтық құқық нормалары талдауға алынды.

Резюме. В статье содержится общие условия об возмещении вреда, причиненного здоровью работника, по содержанию статьи дается анализ норм трудового и гражданского законодательства.

Summary. The article there are general conditions about the compensation of harm, caused the health of worker, on maintenance the articles the analysis of norms of labour and civil legislation is given.

Құқықтық жүйеде еңбек қатынастары мен азаматтық қатынастардың бір-бірімен байланыстылығы, үйлесімділігі, көп жағдайда, қызметкерлердің (жұмыскерлердің) өміріне, денсаулығына келтірілген зиянды өндіру мәселесіне қатысты жиі қозғалады. Конституцияның 24-бабының 2-тармағына сәйкес айқындалған әркімнің құқығын жұмыс берушімен қамтамасыз ету міндеті еңбек, әлеуметтік қамсыздандыру азаматтық құқық нормаларына сәйкес іске асырылуы тиіс. Әркімнің өміріне, денсаулығына кез келген жағдайда, түрлі нысандағы құқық бұзушылық әрекеттердің (әрекетсіздіктердің) орын беруі, жұмыс берушінің өндірістік үдерісті дұрыс ұйымдастырмауы, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың орын беруі, атқарылатын жұмыстың ауырлық, зияндылық және қауіптілік факторларымен байланысты зиян келтірілуі мүмкін. Еңбек, азаматтық және әлеуметтік қамсыздандыру заңнамасына сәйкес, өндірістік ортада орын берген жазатайым оқиғаларға байланысты зардап шеккен тұлға қайтыс болған жағдайда оның отбасы мүшелері әлеуметтік сақтандыру жүйесінен, жұмыс берушінің есебінен, сонымен қатар, мемлекет тарапынан белгіленген арнаулы әлеуметтік сипаттағы көмек түрлерімен қамтамасыз етіледі. Қызметкердің өміріне, денсаулығына келтірілген зиянды өндірудің құқықтық негіздемелері

екі бірдей құқық салаларының нормаларымен айқындалған: келтірілген зиянды өндірудің негіздемелері және көлемі азаматтық заңнамаға сәйкес; еңбек жаракатын алған не кәсіби ауруға шалдыққан қызметкерге, емделу уақытына, оның жұмыс орнының сақталуына, басқадай жеңіл жұмысқа кепілдікті өтем ақыларының тағайындалуымен ауыстырылуына мүмкіндік жасау, емделу уақытына жалақысының сақталуы, жаңа кәсіпке, мамандыққа оқытылуы кепілдік беріледі [1, 23 б.].

Қызметкердің өміріне, денсаулығына келтірілген зиянды өндіру мәселесіне байланысты жоғалтылған жалақының (табыстың) көлемін айқындауда жалақының екі мағынада түсіндірілетіндігі ескерілуге тиіс – «жалақы» және «негізгі жалақы» мәтінінде. ҚР ЕК-нің 1-бабы 1-тармағының 37-тармақшасына сәйкес, «жалақы – қызметкердің біліктілігіне, орындалатын жұмыстың күрделілігіне, санына, сапасына және жағдайына байланысты еңбек үшін төленетін сый ақы, сондай-ақ, өтемақы және ынталандыру сипатындағы төлемдер» мәтінінде айқындалған. Осы мәтінде берілген ұғым қызметкердің денсаулығына зақым келтіруі не (және) кәсіби ауыруға шалдығуына, сырқаттануына байланысты төленетін өтем ақыларды да қамтиды. Осы Кодекстің 1-бабы 1-тармағының 59-тармақшасына сәйкес, «негізгі жалақы» ұғымы келесі мәтінде айқын-